

Tijdschrift

VAN HET EUROPEES GENOOTSCHAP
VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE

VOL. XVIII (december 1968) N° 12

Tijdschrift: MOORS E., Oude Antwerpsebaan, 161, MECHELEN
Bijdrage: Beschermend lid: minimum 200 fr. te storten aan
Lid: 150 fr.
LE MAIRE, P., 53 de Broquevillelaan, Brussel 15 of
op P.C.R. 8460.38 van het genootschap te Brussel of
via de Afdelingen
Nederlandse leden: briefwisseling aan MOORS, E.,
Oude Antwerpsebaan, 161, MECHELEN

LOUIS DE BOURBON (1456-1482)

Hij was de zoon van Charles de Bourbon en van Agnes, dochter van Jan zonder vrees, en door haar, nicht van Filip de Goede.

Onder druk van deze laatste is de bisschop van Luik, Jean de Heinsberg, gedwongen afstand te doen van zijn bisschoppelijke waardigheid in 1456 en paus Callixte III genoodzaakt Louis de Bourbon te benoemen.

Nauwelijks 18 jaar oud, eigent Louis zich te titel toe van ELECTUS CONFIRMATUS overeenkomstig het kanonieke recht. Tot aan zijn wijding in 1466 voeren zijn munten de titel van ELECTUS. Maar de verkozene is onhandig en het land is verdeeld in rivaliserende klieken. De historici zagen hierin, nogal anachronistisch, een democratische- en een andere partij. Voor ons betoog heeft dit echter geen belang. Een ernstige opstand, van verre gesteund door Lodewijk XI, breekt uit in 1465. Het Luikse volksleger blijft te Valkenburg in de modder steken en wordt te Montenaeken verpletterd door het leger van Filip de Goede. De vrede van 22 december, machtigen de bisschop en de staten, dat de munten van de Bourgondische hertog en van zijn bondgenoot, de graaf van Henegouwen, in de staten mogen circuleren.

HET DUITSE PAPIEREN NOODGELD UIT DE JAREN 1914-1924

Een nieuwe opstand breekt uit in 1466. Dinant wordt geplunderd door Karel, graaf van Charolais. Nogmaals opstand in 1467 waarin het volksleger te Brusthem verpletterd wordt door voornoemde graaf, die inmiddels zijn vader had opgevolgd. Hij verovert eveneens Luik en door een uitspraak van 28 nov. 1467, dringt hij zijn munten op.

Op aanstoken van Lodewijk XI, vindt de laatste opstand plaats in 1468. Karel de Stoute vertrekt met Lodewijk XI vanuit Peronne en plundert de stad op 30 oktober 1468, na een laatste stormloop (slag der 600 Franchimontezen).

Het land blijft onder bourgondische heerschappij tot de Hertog de dood vindt te Nancy, op 5 jan. 1477. Marla van Bourgondië ziet af van de prerogatieven van haar vader op 19 maart en een weinig later belooft Louis de Bourbon van slechts munten te slaan, met de toestemming van de staten. Onvoorzichtigerwijze zoekt hij steun bij de partij van Willem van Marck. Maar deze laatste verovert, aan het hoofd van zijn gewapende benden, de stad en vermoordt de bisschop op 30 aug. 1482. Het slaan van munten door Louis de Bourbon kan men indelen in twee perioden: de eerste als verkozene (ELECTUS) van 1456 tot 1466, de tweede periode als bisschop.

Tijdens de eerste tien jaren, slaat hij twee gouden munten (ch. 340 en 341) waarvan de eerste nagebootst is van de gouden leeuw van de hertog. omstreeks 1461. Verder slaat hij 2 zilveren stukken, een nabootsing van franse munten (Guenar) en van de dubbele groot « vierlander » van de hertog (ch. 344 en 345). Tenslotte 2 stukken in biljoen (ch. 362 en 364) namaak op Brabantse.

Bisschop zijnde vanaf 1466 (op de vooravond van het overlijden van Filip de Goede en de plunderingen van Dinant en Luik) kon Louis niet aangemunt hebben vóór 1476 (datum van de oudste gedagtekende munten). Hij sloeg een postulaat (ch. 342) in 1477 en een gulden met de Maagd (ch. 343), een belangrijke reeks zilveren munten nagebootst op deze van Karel de Stoute (ch. 346 tot 361; dubbele, enkele, halve, kwart en achtste...) en stukken in biljoen (ch. 365 tot 369). Hieraan kan nog dubbele tournois aan toegevoegd worden welke in 1903 te Autun gevonden werd en die de munten van Lodewijk XI kopieert die zo veelvuldig nagebootst werden in de lage Maastreek.

Het grootste gedeelte der munten van Louis de Bourbon schijnen te Hasselt geslagen te zijn, misschien wel enkele te Luik (ch. 340, 341, 342) of te Kuringen, een « huis op de buiten » (ch. 367, 368, 369 en de dubbele).

H. FRERE.

* * *

De grens tussen dit werkelijke en onechte noodgeld is moeilijk te trekken. Reeds in 1918 verschenen er uitgaven in reeksen en anderzijds duurde de geldnood in andere gewesten tot in 1921. Van sommige series weet men met zekerheid dat ze nooit in het geldverkeer gebruikt werden, andere kwamen voor een klein gedeelte in de circulatie terecht om ze een cachet van waarachtigheid te geven.

Wanneer men zich, voor wat deze periode betreft, enkel om het cultuur-historisch aspect van de uitgaven bekommert, dan speelt het probleem van het al of niet gewettigd zijn van dit noodgeld als pasmunt echter geen rol meer. Voor ons zijn deze reeksen getuigenissen uit het verleden van een volk en komt het er tenslotte niet zo zeer op aan te weten of we nog met werkelijk noodgeld te doen hebben of met « Wuchergeld » of « Nopscoino » zoals ze destijds in de verzamelaarsmiddens genoemd werden.

Vele verzamelaars weigerden in den beginne halstarrig aan deze zuivere commerciële uitgaven hun aandacht te schenken, maar de meesten hebben zich later door hun bijzondere schoonheid en hun didactische waarde toch laten verleiden om ze ook op te nemen. Over hun schoonheid en didactische waarde schrijven valt binnen het bestek van één artikel uiterst moeilijk. Het is quasi onmogelijk uit een weelderige verzameling van duizende verschillende exemplaren, uitgegeven door honderden verschillende instanties, een keuze te doen om deze nader te bespreken. Men staat hierbij werkelijk voor « l'embarras du choix »...

Om toch een idee te geven van wat er aan allerlei wetenswaardigheden in opgestapeld ligt, laten we hier een eenvoudige opsomming volgen van de verschillende rubrieken waarin we een verzameling zouden kunnen verdelen. Van iedere rubriek zouden we gemakkelijk een paar karakteristieke reeksen als voorbeeld kunnen beschrijven. Dit zou ons echter te ver leiden en we noemen dus: algemene-, lokale-, en ontwikkelingsgeschiedenis, legende, vertelling, folklore, politiekers, denkers, dichters, schilders, componisten, uitvinders, pedagogen, muziek, literatuur, verzen, spreuken, slogans, satire, humor, handel, nijverheid, bezienswaardigheden, natuurschoon, monumenten, iconographie, heraldiek, enz..

Uit deze nog onvolledige opsomming blijkt welke talloze moeilijkheden als onuitputtelijke bronnen van inspiratie gereed lagen om de sierkunstenaars-ontwerpers van noodgeld aan motieven te helpen. Dankbaar hebben ze daarvan meestal gebruik weten te maken. Slechts af en toe valt er een reeks buiten de toon of geeft er een blijk van een overdreven chauvinisme. Gelukkig zijn deze gevallen

van onkunde of uitwassen van een verderfelijk militarisme eerder zeldzaam en laten ze door het spel der tegenstellingen de kultuur-historische betekenis van de overgrote rest nog meer tot uiting komen.

Besluitend mogen we verklaren, dat we in een verzameling Duits noodgeld het wel en wee van heel een volk weerspiegeld vinden. Met zijn kwaliteiten en fouten staat het hierin voor ons, getuigend van zijn leven en streven in een van de meest bewogen periodes uit zijn geschiedenis.

NASCHRIFT

Met opzet hebben we dit artikel in hoofdzaak gewijd aan het Duitse « Kleingeld » en niet gesproken over de andere afdelingen van het papier- en noodgeld als daar zijn : het « Kriegsgefangenen-lagergeld », het « Grossgeld » uit de jaren 1918-19 en het « Inflationsgeld » uit de periode 1922-24. Hiervoor kan wellicht later nog eens de aandacht gevraagd worden.

Evenmin hebben we gewag gemaakt over het zgn. « Hartnotgeld » van ijzer, zink, aluminium, koper, brons, porselein enz. Dit verzamelgebied hoort niet tot onze specialisatie en we laten het graag aan een ander lid over hieromtrent te schrijven.

Joris MERTENS

Uit het jaarboek 1950 E.G.M.P.

TEKENMUNTEN

Gedurende de gehele achttiende en het grootste gedeelte van de negentiende eeuw zijn heel wat noodoproepen om hulp gericht vanuit de Kaap tot Europa — eerst tot Nederland en later tot Engeland. Jaar in jaar uit was die oproep hetzelfde : — « Stuur ons alsublieft een voorraad munten. »

Tred houdend met de uitbreiding van de nederzetting aan de Kaap en de vestiging van de handelsbedrijvigheden groeide de vraag naar munten in omloop. Maar het was altijd hetzelfde liedje : — er waren niet genoeg munten om de groeiende economie van het land te ondersteunen, en die munten die wel in omloop gebracht zijn, zijn vlug verdwenen.

De Overheid, eerst aan de Kaap en later in Natal en de twee Boerenrepublieken, hebben getracht de situatie het hoofd te bieden door papiergeld te laten drukken, maar dit was niet erg gewild, werd dikwijls vervalst en moest vaak aan de circulatie onttrokken worden.

Kleingeld

Onder die omstandigheden was het dus niet verbazend dat handelsorganisaties ten slotte besloten hebben hun eigen regelingen te treffen om dit tekort aan munten het hoofd te bieden, vooral het tekort aan kleingeld. Sommige firma's hebben geregeld dat hun eigen « kleingeld » gedrukt werd in de vorm van schuldbewijzen (« goedvoors ») van karton.

Zij beloofden om dit te allen tijde bij hun zakenondernemingen af te lossen. Andere firma's meenden dat het beter was om hun eigen namen op metaalschijven te slaan die dan als hun privémunten konden worden gebruikt.

Deze tekenmunten, zoals zij in de taal der numismatici genoemd worden, zijn door tal van organisaties in alle vier provincies van Zuid-Afrika geslagen en bieden een bijzonder interessant studieveld.

Sedert omstreeks 1860, toen zij voor de eerste keer verschenen zijn en in de daarop volgende zestig jaar, zijn zij bijna altijd van metaal geslagen, maar de Wet op Munten van 1922, die aangenomen is kort voordat de eerste zilveren en bronzen munten van de Unie van Zuid-Afrika geslagen zijn, heeft de uitreiking van tekenmunten van metaal onwettig gemaakt.

Coupons

Deze wetgeving heeft echter niet helemaal het gebruik van tekenmunten stopgezet. Bepaalde firma's zijn voortgegaan om ze in celluloid, been of zelfs geperst karton uit te geven. En zij worden zelfs nu nog steeds gebruikt, want de ronde gekleurde plastic coupons met « 1 Pint » of « 2 Pints » erop gestempeld, die door de meeste melkhandelaren op het Schiereiland de afgelopen jaren gebruikt worden, kunnen ook als tekenmunten beschouwd worden.

De oudste Zuid-Afrikaanse gedateerde tekenmunt waarvan ik weet, is in 1860 uitgereikt door de « Durban Club ». Deze munt was een « sikspens » waard en werd blijkbaar gebruikt om er een spelletje biljard mee te betalen !

In 1861 zijn ook in Natal verschillende tekenmunten uitgereikt.

Zo heeft de « Crown Billiard Club » in Pietermaritzburg zijn eigen munten gehad.

De eerste werkelijke handelstekenmunten waren de « sjieling », de « sikspens » en de « trippens », die uitgereikt zijn door Blackwood, Couper & Co., een grote firma die in West-straat, Durban, kruidenierswaren verkocht heeft.

Inlichtingen

Kaapstad was echter niet ver achter. Whyte & Co., blijkbaar een firma van theehandelaars en kruideniers in Kaapstad, heeft in 1861 een zeer goed ontworpen tekenmunt, ongeveer zo groot als

een stuiver, uitgereikt. Dit was waarschijnlijk de eerste in de lange en interessante reeks van Kaapstadse tekenmunten.

Later zal ik u meer vertellen over onze plaatselijke tekenmunten.

Misschien zijn er intussen lezers die mij meer over Whyte en Co kunnen vertellen? Waar deze firma handel gedreven heeft? Wanneer zij ontbonden is? Onze muntkundige vereniging verzamelt inlichtingen over al onze tekenmunten voor een boek dat wij willen uitgeven.

Alle inlichtingen zullen hoog op prijs worden gesteld.

NUMISMATIKUS

Ons welwillend afgestaan en ontleend aan « NIEUWS UIT ZUID-AFRIKA ». Postbus 660 's Gravenhage.

SAMENGEORDEDE STATUTEN VAN HET EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE

HOOFDSTUK 1 : BENAMING, ZETEL, VOORWERP.

Art. I

De vereniging beheerd door deze statuten neemt als benaming « Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde », en in het frans « Alliance Numismatique Européenne ».

Art. II

De vereniging zal er zich op toeleggen, steeds met een hoog intellectueel niveau, de numismatiek te vulgariseren in de breedste lagen van de bevolking, de jongeren aan te trekken tot de studie van deze wetenschap en een doorlopend contact tot stand te brengen tussen de oudere numismaten en de beginners.

Onder andere doelmiddelen zal de vereniging beschikken over een maandblad dat artikels in alle talen mag publiceren, plaatselijke afdelingen, een bibliotheek, tentoonstellingen, het uitgeven van numismatische werken.

Art. III

De zetel van de vereniging is gevestigd te Antwerpen, voorstad inbegrepen. Deze zetel kan naar gelijk welke plaats in België of een ander land overgeplaatst worden en dit op de eenvoudige beslissing van de beheerraad. Deze beslissing moet op de eerstvolgende algemene vergadering bekrachtigd worden.

HOOFDSTUK 2 : LEDEN, TOETREDING, ONTSLAG.

Art. IV

De vereniging mag bestaan uit ereleden, beschermende leden en leden, ten minste drie in getal. De ereleden worden gekozen onder de personaliteiten die aan de vereniging uitzonderlijke diensten bewezen hebben of zouden kunnen bewijzen.

Art. V

De beheerraad spreekt zich uit bij meerderheid der aanwezige leden, over de toetreding der ereleden.

Art. VI

De beheerraad mag de uitsluiting voorstellen van elk lid voor niet naleving van de statuten of voor ernstige reden, na belanghebbende, door een aangetekend schrijven verzocht te hebben, zich te rechtvaardigen. De uitsluiting zal alleen dan bevestigd worden als zij gesteund wordt door de algemene vergadering die zal beraadslagen volgens art. 12.

Art. VII

Het lid dat zijn bijdrage niet betaalt, wordt aanzien als ontslaggevend.

Art. VIII

- De geldelijke inkomsten van de vereniging worden verzekerd door
1. de bijdragen van de leden. Het bedrag van het lidgeld voor elke categorie der leden wordt ieder jaar bepaald door de algemene vergadering op voorstel van de beheerraad. Het lidgeld mag niet hoger zijn dan 500 belgische franken.
  2. toelagen, vrijgevegheden, vergoedingen in speciën of in natura, alsook éventueel, door giften en nalatenschappen.

HOOFDSTUK 3 : ALGEMENE VERGADERINGEN.

Art. IX

De algemene vergadering bestaat uit alle leden. De ereleden mogen deelnemen aan de vergaderingen, hebbende raadplegende stem doch mogen aan de stemmingen geen deel nemen.

Art. X

Bij oproep van de beheerraad vergaderen de leden, elk jaar, in gewone algemene vergadering. De oproepingen geschieden langs het maandblad of, bij het niet verschijnen hiervan, door een schrijven, ten minste één maand voor de vergadering gepost.

Art. XI

Bijzondere algemene vergaderingen moeten altijd opgeroepen worden, op aanvraag van de beheerraad of op een schriftelijke aanvraag getekend door tenminste een vijfde der leden.

Art. XII

De algemene vergadering kan geen beslissing treffen met betrekking tot de wijziging van de statuten, de vrijwillige ontbinding van de vereniging of de uitsluiting van een lid, dan wanneer dit onderwerp op duidelijke manier op de dagorde voorkomt en alleenlijk dan wanneer de beslissing gestermd werd door ten minste twee derden van de geldig uitgebrachte stemmen.

Art. XIII

De beslissingen van de algemene vergaderingen der leden worden aan deze laatsten ter kennis gebracht door een proces-verbaal in het maandblad of bij niet verschijnen hiervan, door toezending van dit laatste in de eerste veertien dagen volgend op de datum van de vergadering.

HOOFDSTUK 4 : ADMINISTRATIE, DAGELIJKS BEHEER.

Art. XIV

De vereniging wordt beheerd door een beheerraad. De voorzitters van de lokale afdelingen, erkend door de alg. verg., zijn met vol recht leden van de beheerraad. In geval van beletsel mogen zij hun volmachten schriftelijk overdragen aan een lid van hun afdeling om deel te nemen aan een vergadering van de beheerraad.

Deze omvat daarbij minstens vier aanvullende leden gekozen door de algemene vergadering. Wanneer een mandaat van beheerder, gekozen door de algemene vergadering, vrijkomt, mag de raad in zijn vervanging voorzien tot de eerstvolgende algemene vergadering.

De mandaten van beheerder, gekozen door de algemene vergadering, worden toegekend voor twee jaar en zijn hernieuwbaar.

De functie van lid van de beheerraad wordt niet vergoed.

Art. XV

De beheerraad kiest tussen zijn leden een voorzitter, één of meerdere ondervoorzitters, een algemeen secretaris en eventueel een schatbewaarder, een adjunct-secretaris, een bibliothekaris en een opsteller van het maandblad.

Hij mag zekere opdrachten toevertrouwen aan leden welke al — dan niet — deel uitmaken van de beheerraad.

Hij mag in zijn schoot een bestuurraad oprichten en bepalen welke machten hij hieraan overmaakt.

Art. XVI

De beheerraad heeft de meest uitgebreide macht wat betreft het beheer van de fondsen en het verdedigen van de morele en materiele belangen van de vereniging. Hij heeft in zijn bevoegdheid al wat niet uitdrukkelijk bepaald werd door de statuten of door de wet op de algemene vergadering.

Hij bepaalt de voorwaarden tot aansluiting van vreemde kringen.

Art. XVII

De beheerraad vergadert zo dikwijls als de belangen van de vereniging zulks vereisen en tenminste éénmaal per jaar. De beheerraad kan alleen dan geldig beraadslagen als er ten minste de helft der beheerders persoonlijk tegenwoordig zijn.

HOOFDSTUK 5 : SOCIAAL DIENSTJAAR, RAPPORTEN EN JAARLIJKSE AFREKENINGEN, BUDGET.

Art. XVIII

Het dienstjaar begint op 1 januari en eindigt op 31 december.

Art. XIX

Ieder jaar worden twee commissaris-verificateurs door de algemene vergadering aangeduid om de boekhouding van het genootschap na te gaan.

Zij brengen verslag uit op de algemene vergadering. De beheerraad is gehouden aan alle leden, één maand voor de algemene vergadering, de balans van ontvangsten en uitgaven van het afgesloten dienstjaar te laten geworden.

HOOFDSTUK 6 : DE AFDELINGEN.

Art. XX

De leden kunnen zich in afdelingen groeperen; deze kunnen er toe bijdragen nieuwe leden aan te werven en het lidgeld in te zamelen. Hoewel zij genieten van zelfbeheer voor de plaatselijke inrichting, hebben zij geen persoonlijkheid, onderscheiden van deze van het Genootschap. Zij mogen zich, in geen geval in de plaats van de beheerraad stellen voor beslissingen welke buiten het kader van de plaatselijke activiteit zouden vallen. Een afdeling wordt belast met de inrichting van de jaarlijkse algemene vergadering.

HOOFDSTUK 7 : ONTBINDING, LIKWIDATIE.

Art. XXI

De buitengewone vergadering die overeenkomstig art. 12 de ontbinding uitspreekt, benoemt één of meerdere likwideerders en bepaalt

hun bevoegdheden. In geval van ontbinding komt het tegoed aan de vereniging ten bate van liefdadige werken met nationaal karakter en zonder enige politieke kleur.

Art. XXII

De wetbepalingen van 27 juni 1921 zijn toepasselijk op al de gevallen die niet voorzien zijn in de huidige statuten.

INHOUDSTAFEL 1968

I. OUDHEID

- Dr. J. Van Herck**, De munten van de Kontichse steenakker, p. 19/20.
R. Timmermans, Romeinse munten en hun ware benaming, p. 49/52.
E. Drouin, De Sino-Kharoshthi munten, p. 129/135 - 144/148.
R. Timmermans Over griekse muntwaarden en tonggymnastiek, p. 135/137.

II. MIDDELEEUWEN

- M. Nuijttens**, De munt te Doornik, p. 21/27.
J. De Mey, Overzicht van de Vlaamse Aanmunting, p. 42/44.
R. Timmermans, Kort overzicht der numismatiek van de Dogen van Venetie, p. 83/85.
H. Frère, Louis de Bourbon 1456/1452, p. 151/152.

III NIEUWE TIJD

- Numismaticus**, Oude munten uit Zuid-Afrika, p. 5/6.
— Munten waren de oorzaak dat Paul Kruger destijds bijna een verkiezing verloor, p. 17/18.
— De Maria Theresia daalder oud doch modern, p. 81/82.
J. Pittoors, De munten van Keizer Karel V voor onze gewesten, p. 100/103.
Numismaticus, Tekort aan munten heeft de vooruitgang in de Kaap tegengehouden, p. 114/116.
— Tekenmunten, p. 154/156.

IV. MODERNE TIJD

- F. Van den Kerckhove**, Enkele gegevens in verband met de koopkracht van de Belgische munten, p. 2/4.
E. Dehez, Belgische muntwetgeving 1830/55, p. 11/16 - 33/40.
M. Nuijttens, Over een reeks proeven van Duitsland-Pruisen 1913, p. 28/29.
F. Bingen, Muntslag 1967 van de Koninklijke Munt Utrecht, p. 62.

- F. Morin**, De varianten bij de Belgische Munten, p. 86/91.
V. Wyckaert, Gangbare munten uit Nepal, p. 97/99.
E. Dehez, Reglementaire- en wetgevende bepalingen betreffende de munten van Groothertogdom Luxemburg vanaf de belgische revolutie tot 1853, p. 104/106.
R. Timmermans, Duitse thalers, dubbelthalers en dubbelgulden (bijzonder voor het randschrift), p. 116/119.
E. Dehez, Muntslagen uitgevoerd door de Munt te Brussel voor de onafhankelijke staat Congo 1887-1909, p. 120/125.
J. De Mey, De spaanse munten van Carlos VII, p. 126.
M. Colaert, Een onuitgegeven belgisch muntstuk van 2 fr. 1865, p. 141/142.

V. ALLERLEI

- E. Vandermaelen**, Het namaken van metalen munten, p. 7/8.
J. De Mey, Belgen in Indië, p. 9/10.
— Vreemde munten geslagen te Brussel, p. 45/46 - 63/64 - 69/73
91/94 - 107/110
J. Pittoors, Het muntmetaal "Biljoen", p. 65/66.
F. De Vries, De penningkaars, p. 76/80.

VI. PENNINGEN

- M. Nuijttens**, De penningen van het Europees Genootschap, p. 33/36.
V. Wyckaert, Penningen in plastic uit Israël, p. 37.
H. Frère, De mereau's, p. 67/68.
J. Pittoors, Antwerpen, een nieuwe schutterspenning, p. 113/114.
M. Colaert, De munt te Leuven en het slaan van een herdenkingsmedaille, p. 139.

VII. BILJETTEN

- J. De Ley**, Afstempeling op bankbiljetten, p. 41.
Pittoors J. en **De Ley J.**, Wind- en watermolens op noodgeld en bankbrieven, p. 62/69.
J. Mertens, Het duitse papieren noodgeld uit de jaren 1914/24, p. 138/139 — 143/144 — 153/154.

VIII. BIBLIOGRAFIE

- Mey**, De munten van de Benelux.
— Munten en muntvondsten.
— De franse munten vanaf 1848, p. 47/48.

* * *

HERNIEWING VAN HET LIDGELD

Niettegenstaande een altijd stijgende prijsverhoging voor drukkosten en de publikatie van het maandblad in de twee landstalen afzonderlijk, zal het lidgeld voor 1969 onveranderd blijven aan 150 F.

De beheerraad hoopt nochtans dat talrijke leden een vrijwillige bijdrage van 200,— F minimum zullen betalen als steunend lid.

Om elk misverstand te vermijden wordt nogmaals nadruk gelegd op het feit dat de bijdrage aan het Genootschap onafhankelijk is van de bijdragen die door iedere sectie worden gevraagd van de bij haar ingeschreven leden en waarvan het bedrag door elke afdeling wordt vastgesteld.

Gemakkelijkheidshalve en om de taak van de schatbewaarder te vereenvoudigen, worden de leden die tot een bepaalde sectie behoren, dringend verzocht hun lidgeld voor het Genootschap via de afdelingen te betalen.

Leden die niet tot een plaatselijke sectie behoren, zijn vriendelijk verzocht hun lidgeld rechtstreeks aan het Genootschap te storten, bij voorkeur door storting op P.C.R. n° 84.60.38 « Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde », 53 de Broquevillelaan, Brussel 15.

De beheerraad dringt er op aan dat de bijdragen vóór 1 januari zouden hernieuwd worden.

Vanaf februari, zal het bulletijn niet meer gezonden worden aan de leden die niet in regel zijn. Het bulletijn zal hun terug toegestuurd worden nadat zij zich in regel hebben gesteld.

Wij danken de leden bij voorbaat om hun bereidwillige medewerking.

* * *

HET HOEKJE VAN DE VERZAMELAAR

De Heer G. CALLEWAERT

Deken J. de Meusstraat 15 Deurne-Antwerpen, zoekt te kopen :

1/2 gulden - Willem 1 (Nederland)

antwoord met prijsopgave aan bovenvermeld adres.